

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Лілія МОРСЬКА

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті досліджуються особливості педагогічної діяльності вчителя іноземних мов в умовах інформатизації освітнього процесу. Автором розроблена структура такої діяльності та її змістове наповнення, що передбачає систематичне використання інформаційних технологій у навчанні учнів іноземної мови.

Будь-яка наука стає самостійною тоді, коли вона має свій об'єкт, предмет, термінологію тощо. Чіткий та науково-обґрунтований понятійний апарат є передумовою як для розвитку теоретичної, так й емпіричної бази. У зв'язку з цим для глибшого аналізу проблеми підготовки майбутнього вчителя іноземних мов до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності та визначення структури діяльності вчителя іноземних мов в умовах інформатизації та змістового наповнення цієї структури нами були визначені гносеологічні орієнтири: "готовність", "діяльність", "професійна діяльність", "педагогічна діяльність", "інформаційна діяльність", "компетенція", "інформаційна компетенція" та інші.

Як показують сучасні дослідження [2; 6; 14], відсутність у педагогів необхідної підготовки до роботи із засобами інформатизації освіти є основною причиною, що стримує їх ефективне використання у навчальному процесі. Тому формування професійної готовності майбутніх педагогів до застосування ІТ є одним із основних завдань, вирішення якого сприятиме педагогічно доцільному використанню їхніх можливостей для підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

У психолого-педагогічних дослідженнях проблемі теоретичних та методичних аспектів формування професійної готовності приділяється значна увага. Проблеми підготовки педагогічних кадрів розглянуті у працях Ф. Гоноболіна, Н. Кузьміної, В. Сластеніна, Р. Хмеліна, А. Щербакова та ін. Проблеми професійної підготовки студентів у процесі формування особистості майбутнього вчителя розглядалися у дослідженнях О. Абдуліної, А. Піскунова, І. Радченко, В. Сластеніна, Л. Спіріна, І. Старкова.

Зупинимося на визначенні поняття "готовність". У тлумачному словнику готовність описується як стан готового, тобто такого, що зробив необхідне приготування, підготувався до чогось, висловлює згоду, схильність чи виявляє бажання зробити що-небудь [3, 194]. Походження поняття професійної готовності тісно пов'язане з психологічним терміном "психологічна готовність". Це поняття з'явилося ще на початку 20 ст., але детальніше почало вивчатися починаючи з 40-х років минулого віку, і спершу використовувалося у психології спорту і праці, пізніше, з розвитком техніки, в авіації та космонавтиці, у роботі операторів різних машин та обладнання, і нарешті в педагогіці. Багатьма дослідниками зазначалося, що людина, яка починає певну діяльність, не може одразу досягти високих результатів у відповідній галузі (М. Верон, А. Павлов, Л. Осипов). Інші науковці досліджували поняття готовності через призму особистісно-діяльнісного підходу (С. Рубінштейн, Б. Теплов, К. Платонов) [4, 14].

Загалом у науково-методичних працях розкриваються теоретичні основи професійної готовності, що включає оволодіння знаннями, вміннями та навичками відповідно до профілю діяльності. Готовність до діяльності вони розглядають на особистісному та функціональному рівнях: як активний стан особистості, що викликає діяльність; наслідок діяльності; якість, що

визначає установки на професійні ситуації та завдання; передумови до цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості, ефективності.

Т. Краснянська у своєму дисертаційному дослідженні вказує на особливу роль психологічного відношення до діяльності, що утворює своєрідне ядро готовності до здійснення цієї діяльності [7]. До внутрішніх та зовнішніх факторів, що обумовлюють психологічну готовність до діяльності Р. Санжаєва відносить: зміст завдань, їх трудність, новизну та творчий характер; обстановку діяльності, приклад поведінки оточуючих; особливості стимулювання дій та результатів; мотивацію, прагнення до досягнення того чи іншого результату; оцінювання вірогідності його досягнення; самооцінку власної підготовленості; особистий досвід щодо вирішення завдань підвищеної складності; вміння контролювати та регулювати рівень свого стану готовності; вміння само налаштуватися, створювати оптимальні внутрішні умови для майбутньої діяльності [12].

За результатами дослідження М. Благова [1, 72], готовність до педагогічної діяльності у психолого-педагогічній літературі розглядається як складне структурне утворення, у центрі якого стоїть відношення до педагогічної праці як головного смислу життя; стійкі мотиви педагогічної діяльності; професійно значущі якості особистості, професійні знання та вміння.

Отже, проаналізувавши різні підходи до визначення поняття психологічної готовності, можна виділити такі основні аспекти:

1. Готовність визначають як умову успішного виконання діяльності, як вибірково активність, що налаштовує організм на майбутню діяльність.

2. Готовність — активний стан особистості, що забезпечує її самореалізацію у підготовці та вирішенні певних завдань на основі власного досвіду.

3. Готовність — передумова та регулятор діяльності.

4. Готовність можна розуміти через призму якостей та властивостей особистості як цілісну систему цих властивостей, інтегральну якість особистості.

Таким чином, *метою статті* є визначення структури та змісту діяльності вчителя іноземних мов, що використовує інформаційні технології.

Структуру педагогічної діяльності різні дослідники описують по-різному: створення конструктивної моделі діяльності та її функціонування (А. Щербаков, А. Кузьміна), сума конкретних даних про професію, що відображають зміст діяльності (В. Сластенін). Однією з перших проаналізувала структуру діяльності Н. Кузьміна. Вона визначила структуру педагогічних умінь, що складається із під структур діяльності, які включають такі компоненти: конструктивний, проєктивний, когнітивний, організаторський та комунікативний [8, 105].

На основі запропонованої Н. Кузьміною структури професійної діяльності, Н. Діканська [4, 24–28] визначила зміст основних компонентів діяльності, що визначають найбільш успішну підготовку студентів педвузу до застосування інформаційних технологій. Так конструктивну компоненту, на думку вказаного автора, складає діяльність, пов'язана з підготовкою та плануванням уроків, позакласних заходів в умовах застосування ІТ. Гностичний (або дослідницький) компонент діяльності педагога відображає діяльність по вивченню та аналізу можливостей сучасних ІТ, а також різних видів діяльності вчителя та учнів під час застосування ІТ. Комунікативний компонент передбачає діяльність в умовах навчального середовища, організованого мережею комплексу навчальної обчислювальної техніки чи в умовах застосування засобів телекомунікацій. Організаційний компонент складають дії, пов'язані з організацією навчально-виховного процесу: підготувати техніку до роботи, вміло використовувати її на різних етапах педагогічного процесу, інструктувати учнів під час роботи з комп'ютером, організувати самостійну, групову та індивідуальну роботу учнів за допомогою комп'ютера, контролювати та управляти навчально-виховним процесом за допомогою програмних засобів.

А. Міщенко у професійній готовності вчителя виділяє відносно самостійні мотиваційну, теоретичну і практичну готовності, а також креативність як здатність до продуктивної педагогічної творчості [10, 216]. Мотиваційна готовність проявляється в професійно-педагогічній спрямованості. Її складовими елементами, на думку вказаного автора, є когнітивний, ефективно-оцінювальний та конативний (поведінковий) компоненти, що мають свої критерійні показники: знання, пізнавальний інтерес, особистісно-значимий смисл

здійснюваної діяльності. Теоретична готовність не зводиться лише до знань, вона проявляється через педагогічну діяльність, що базується на розвиненій психолого-педагогічній свідомості, що, у свою чергу, визначає спосіб педагогічного орієнтування та мислення. Критерійними показниками теоретичної готовності крім знань та їх особистісного смислу є сформованість аналітичних, прогностичних та проєктивних умінь. Практична готовність проявляється через організаційні та комунікативні вміння. Готовність до продуктивної педагогічної творчості (креативність) виявляється на практиці через творче вирішення педагогічних завдань.

Підготовка студентів до застосування ІТ у професійно-педагогічній діяльності, результатом якої є готовність до даного виду професійної діяльності, здійснюється у процесі загальної професійної підготовки та має спільні з нею компоненти. В той же час, вона має свої специфічні особливості, обумовлені характером цієї педагогічної діяльності та вимогами до особистості, що здійснює цю діяльність. Таким чином, відповідно до провідних ідей особистісно-діяльнісної теорії (А. Леонт'єв, Л. Виготський, С. Рубінштейн), що є в нашому дослідженні методологічною основою виділення структури готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування ІТ у професійній діяльності, будемо розглядати дану структуру як сукупність чотирьох взаємопов'язаних компонентів, наповнених якісними характеристиками та показниками:

1) мотиваційного компоненту, що виражає свідоме відношення педагога до застосування ІТ у навчанні іноземних мов;

2) змістового компоненту, що поєднує сукупність знань вчителя про психолого-педагогічні та дидактичні особливості ІТ та специфіки їх застосування у формуванні іншомовних комунікативних умінь (говоріння, аудіювання, читання, письма) та мовних навичок (граматичних, лексичних, фонетичних, орфографічних) учнів на різних етапах навчання іноземної мови у загальноосвітній школі (початковому, середньому та старшому);

3) операційного компоненту, що базується на комплексі умінь та навичок використання ІТ у структурі власне професійно-педагогічної діяльності (проведення уроку, організація навчального процесу з іноземної мови з використанням ІТ);

4) рефлексивного компоненту, що характеризує пізнання та аналіз вчителем явищ своєї професійної діяльності з використанням ІТ.

Основою для виділення мотиваційного компоненту послужило положення про те, що поведінковий, діяльнісний аспект позиції спонукається та регулюється мотиваційною основою особистості, яка виражає свідоме відношення до діяльності [11] та визначає спрямованість особистості на певні об'єкти та способи взаємодії з ними. Мотивацією пояснюється вибір між різними можливими діями, між можливим змістом мислення, інтенсивність та наполегливість у здійсненні вибраної дії та досягнення її результатів.

На думку Р. Немова, мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість та стійкість цілісної діяльності, спрямованої на досягнення певної мети. На відміну від мотивації, мотив, вважає вказаний автор, це те, що належить самому суб'єкту поведінки, є його стійкою особистісною властивістю, що із „середины” спонукає до здійснення певних дій [11, 392].

Мотив спонукає діяльність, а мета спрямовує її. Процес постановки мети, тобто становлення та реалізації мотивів у меті, не здійснюється автоматично. Це творчий процес, що залежить від умінь, знань та здібностей людини, індивідуальних та особистісних особливостей, об'єктивних умов здійснення діяльності.

Потреба є одним з мотиваційних утворень. Потреби особистості, спрямовані на певну мету, розглядаються у психолого-педагогічних дослідженнях [9; 13]. Суть потреби проявляється в інтересі як індивідуальній формі цієї потреби. Пізнавальний інтерес визначається як провідний мотив навчальної діяльності [9:31].

Відповідно, під час професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов пізнавальний інтерес до застосування ІТ у професійній діяльності, проходячи стадії цікавості та стійкого пізнавального інтересу, концентруються навколо:

1) потреби в пізнанні об'єктів та явищ мінливого інформаційного середовища;

2) потреби у співвіднесенні особливостей глобального інформаційного простору та сутності інформаційних взаємодій у ньому;

3) потреби в осмисленні власного рівня розвитку інформаційної культури, ступеня ефективності власної педагогічної діяльності в умовах інформатизації освіти;

4) потреби в осмисленні власного досвіду, формування власної позиції по відношенню до тих чи інших аспектів освіти в умовах інформатизації;

5) потреби використовувати знання у галузі ІТ щодо їх застосування як у власній практичній діяльності, так і в навчальній діяльності учнів.

Таким чином, спрямованість вчителя, орієнтованого на використання ІТ у професійно-педагогічній діяльності, визначає систему базових відношень учителя до світу та самого себе, є основою саморозвитку та професіоналізму, формує мотивацію до діяльного застосування ІТ у навчальному процесі.

Для оцінки ступеня наповненості, змістовності, активності мотиваційного компоненту визначеної нами моделі готовності вчителя іноземних мов до застосування ІТ у професійній діяльності, виділимо два показники:

– пізнавальний інтерес до ІТ, шляхів та способів інтенсифікації навчання іноземної мови за допомогою ІТ;

– особистісно-значимий смисл застосування ІТ для удосконалення власного педагогічного та мовного професіоналізму.

Рівень мотивації безпосередньо пов'язаний зі змістовим компонентом готовності вчителя іноземних мов до застосування ІТ у професійній діяльності. Ця складова частина є наслідком пізнавальної діяльності і характеризується обсягом знань (глибина, системність, стійкість), стилем мислення і, в цілому, є орієнтиром діяльності. Зміст інтелектуальної сфери відкриває для вчителя вільний та варіативний вибір нових знань, нових цілей, цінностей та особистісних смислів.

Рівень інформованості вчителя про шляхи та способи застосування ІТ в освітньому процесі характеризується обсягом знань в цій галузі. Знання збагачує власне бачення проблематики в галузі сучасних освітніх технологій, ІТ, виступає необхідною умовою постановки та вирішення професійних проблем щодо застосування ІТ у навчальному процесі. Професійні знання вчителя, орієнтовані на застосування ІТ у педагогічній діяльності, можна представити у вигляді відомостей про методологічні основи інформації, сутність інформатизації суспільства, особливості інформатизації навчального процесу, багатоманітність інформаційних технологій, специфіку їх застосування в залежності від тих педагогічних завдань, що підлягають вирішенню. Ці знання є основою для орієнтації особистості у варіативному використанні ІТ у професійній діяльності.

Наповнення мотиваційного та змістового компонентів визначає стратегію професійної поведінки вчителя, орієнтованого на застосування ІТ у професійній діяльності. Операційний компонент, що базується на комплексі психолого-педагогічних вмінь та навичок, характеризує реалізацію цієї стратегії.

Вміння передбачають свідоме оволодіння діяльністю. Правильно сформовані вміння базуються на знанні способу дії. Дослідження психологів [8; 9] вказують на відповідність структури діяльності вчителя структурі його особистості. Н.В.Кузьміна виділяє 5 інваріантних компонентів у структурі педагогічної діяльності. У структурі особистості педагога їм відповідають 5 груп професійних умінь: гностичні, проектувальні, конструктивні, організаційні та комунікативні. Охарактеризуємо їх з позицій застосування ІТ у професійній діяльності.

Гностичні вміння виражаються у вмінні оцінювати готовність до педагогічної діяльності в умовах використання ІТ; співвідносити свою оцінку використання навчальних програм з оцінкою учнів; аналізувати проведений в умовах застосування ІТ урок іноземної мови; оцінювати інтерес окремих груп учнів до роботи з ІТ під час вивчення іноземної мови залежно від видів завдань, рівня їхньої складності; перебудовуватися в роботі, виходячи з об'єктивних вимог.

Проектувальні вміння — це вміння розробляти педагогічні програмні дидактичні матеріали, конспекти різного роду видів навчально-пізнавальної діяльності школярів із введенням ІТ у систему діяльності “вчитель-підручник-комп'ютер-учень”, враховувати індивідуальні особливості учнів у навчанні з використання ІТ, аналізувати зміст всього курсу, теми, окремого уроку для складання сценаріїв навчальних програм тощо.

Конструктивні (управлінські) вміння передбачають вмилу підготовку змісту, планування та розробку методики проведення занять та контролю знань в конкретних умовах навчання з використанням ІТ.

Організаційні вміння виражаються у здатності управляти навчально-пізнавальною діяльністю учнів в умовах застосування ІТ, здійснювати організацію індивідуальної, групової, колективної діяльності під час використання ІТ у різних видах навчальної діяльності.

Комунікативні вміння виражаються у вмінні встановлювати педагогічно доцільні відносини з учнями в умовах застосування ІТ, аналізувати ступінь доступності для учнів формулювання завдань у навчальних програмах, електронних підручниках тощо; оцінювати інтерес учнів до роботи з ІТ з метою встановлення найсприятливіших взаємовідносин.

Таким чином, основним показником операційного компонента готовності вчителя до застосування ІТ у професійній діяльності є рівень сформованості системи вмінь — гностичних, проектувальних, конструктивних, організаційних та комунікативних.

Важливим та необхідним компонентом у структурі готовності вчителя іноземних мов до застосування ІТ у професійній діяльності є рефлексивний компонент, що характеризує пізнання та аналіз вчителем явищ своєї свідомості та діяльності.

Термін “рефлексія” у вітчизняній літературі почав використовуватися у 30-40 рр. минулого століття. Аналізуючи відмінності у підходах до рефлексивної проблематики, можна простежити наявність двох традицій у трактуванні рефлексивних процесів: 1) рефлексивний аналіз свідомості, що веде до пояснення значень об’єктів та їх конструювання; 2) рефлексія як розуміння смислу між особистісного спілкування. У зв’язку з цим виділяються такі рефлексивні процеси:

- само розуміння та розуміння іншого;
- самооцінка та оцінка іншого;
- само інтерпретація та інтерпретація іншого.

У сучасних дослідженнях звертається увага на розвиток рефлексивних механізмів мислення особистості педагога як однієї з найважливіших умов усвідомлення, критичного аналізу та конструктивного вдосконалення власної діяльності. В. Зінченко зазначає, що об’єктом рефлексії можуть бути не лише основи мисленнєвої діяльності, але й основи та способи регуляції людиною власної поведінки, дій, вчинків, особиста свідомість і самі процеси рефлексії [5, 25].

Процес рефлексії індивідуальний. Активізація рефлексивної позиції пов’язана з орієнтацією педагога на саморозвиток. Джерелом цього процесу, на нашу думку, є система усвідомлюваних учителем протиріч у педагогічній діяльності, саме тому у навчальній професійній діяльності необхідно створювати такі ситуації, які активізували б рефлексивну позицію, формували позитивне само сприйняття, стимулювали процеси самоствердження.

Аналіз рефлексивного компонента структурної моделі готовності вчителя до застосування ІТ у навчанні іноземних мов дозволяє в якості показника виділити сформованість рефлексивної позиції, позитивне само сприйняття.

Порівняльно-співставний аналіз робіт, присвячених вивченню структури педагогічної діяльності із застосуванням ІТ [2; 4; 6; 10 та ін.], дозволяє нам виділити основні компоненти педагогічної діяльності вчителя іноземних мов в умовах застосування ІТ у навчальному процесі. Таким чином, структура професійної діяльності вчителя іноземних мов з використанням ІТ складається із трьох блоків: 1) підготовчого; 2) особистісно-діяльнісного; 3) контрольного-корективного.

Структура *підготовчого блоку* (рис. 1) складається з чотирьох компонентів, що відповідають таким видам діяльності вчителя: постановці мети, діагностичній, аналітичній та проектно-конструкторській. На початковому етапі підготовки до навчання іноземної мови із застосуванням ІТ вчитель аналізує мету та завдання, сформульовані у навчальній програмі з іноземної мови та визначає місце, мету та завдання застосування ІТ у процесі навчання для максимально ефективного досягнення вимог до рівня сформованості іншомовних комунікативних умінь учнів. На основі цього вчитель формує мету та завдання кожного конкретного уроку. За таких умов перед вчителем стоїть інтегрована педагогічна мета, що поєднує в собі завдання формування іншомовних комунікативних умінь та мовних навичок та інформаційної компетенції учнів.

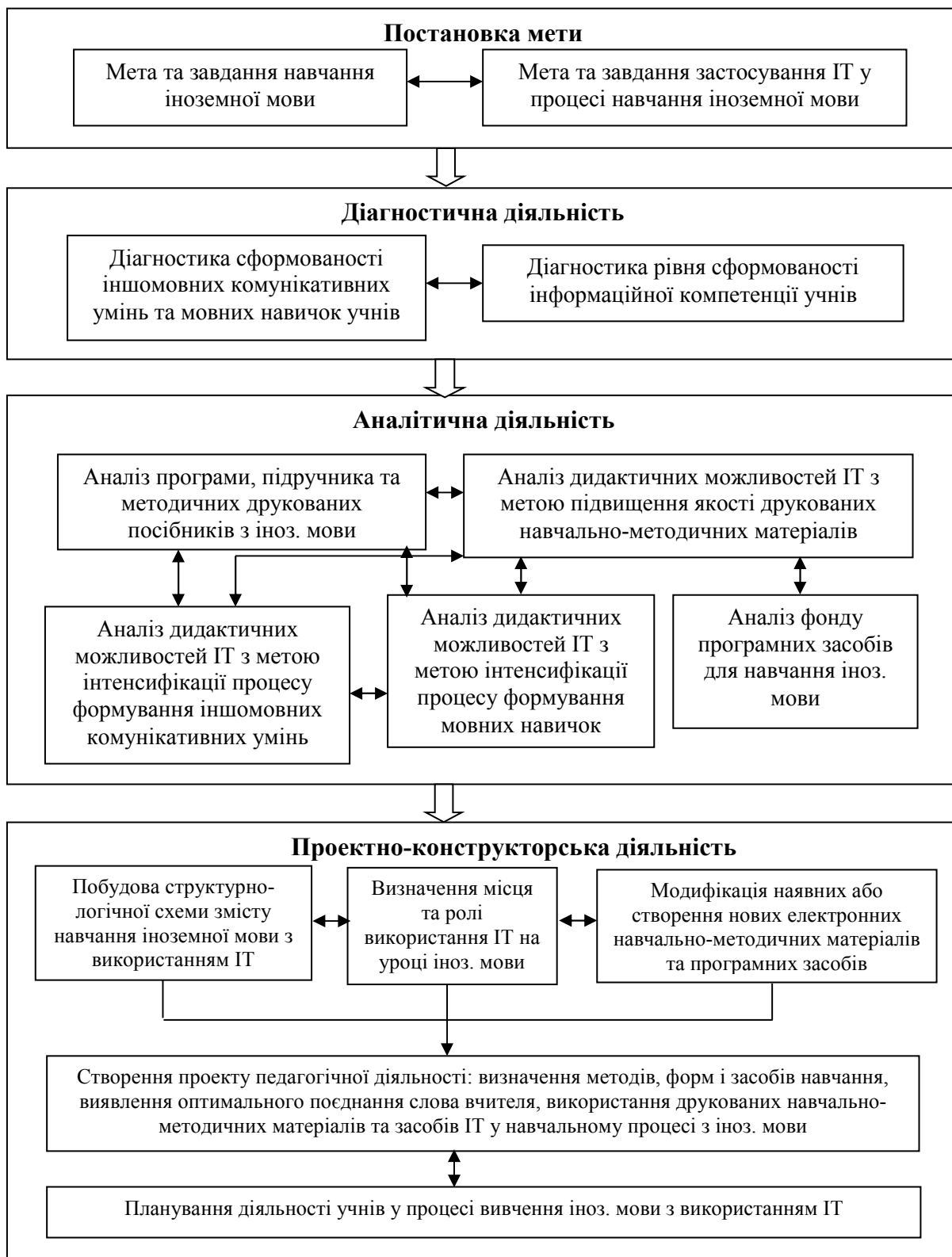

Рис. 1. Підготовчий блок професійної діяльності вчителя іноземних мов з використанням ІТ.

Ефективність педагогічної діяльності залежить від того, наскільки повно під час її планування та реалізації були враховані індивідуальні особливості учнів. Тому, плануванню

педагогічної діяльності передусе процес педагогічної діагностики. При цьому особливу увагу слід звернути на рівень предметної (іншомовної) та інформаційної компетенцій учнів. Низький (недостатній) рівень сформованості будь-якої з компетенцій не дає можливості реалізувати весь дидактичний потенціал засобів ІТ. Володіння комп'ютером на високому рівні при умові відсутності базових знань з іноземної мови не дозволяє учневі за відведений на уроці час вирішити поставлені навчальні завдання. Відповідно, учень намагатиметься використовувати ІТ на уроці іноземної мови з іншою (не навчальною) метою, що приведе до недоцільності застосування ІТ у навчанні таких учнів. Негативний результат спостерігається у протилежному випадку, коли учневі, що має добре сформовані комунікативні вміння та мовні навички, але низький рівень інформаційної компетенції, пропонується виконання комунікативних завдань чи вправ за допомогою навчальних програмних засобів. У цьому випадку застосування ІТ не лише допомагає, але і навіть перешкоджає засвоєнню навчального матеріалу.

Наступним видом діяльності вчителя (після постановки мети та педагогічної діагностики) повинна бути здійснена всестороння аналітична діяльність. Предметом аналізу виступають програма з іноземних мов, освітні стандарти, зміст навчальних підручників та посібників, методичних матеріалів, дидактичні можливості ІТ з метою інтенсифікації процесу формування мовленнєвих умінь та мовних навичок учнів, а також ефективності друкованих навчально-методичних ресурсів, фонд програмних засобів для навчання іноземної мови на даному етапі (початковому, середньому та старшому).

В ході аналітичної діяльності вчителю необхідно виявити особливості змісту навчального матеріалу, що пропонується для засвоєння учнями на уроці. Після цього слід в'яснити, яку частину відібраного змісту доцільно опрацювати традиційним способом (тобто без застосування ІТ), а яку із використанням ІТ. З цією метою вчитель повинен проаналізувати зміст арсеналу наявних у нього програмних засобів та створених ним електронних навчально-методичних матеріалів.

Результати аналітичної діяльності служать змістовою основою для проектно-конструкторської діяльності педагога. Об'єктами педагогічного проектування та конструювання є: зміст навчального матеріалу, засоби навчання, в тому числі засоби ІТ у навчанні іноземних мов, діяльність вчителя та учнів на уроці.

Для визначення послідовності викладу змісту навчального матеріалу, педагогу необхідно побудувати його структурно-логічну схему, виокремивши в ній місце та роль ІТ для підвищення ефективності навчального процесу, визначити взаємозв'язок усіх навчальних елементів. За умови застосування ІТ у формуванні іншомовних умінь та навичок особлива роль належить проектуванню та конструюванню електронних навчально-методичних ресурсів та технології їх застосування у навчанні. На основі створеного проекту педагогічної діяльності вчителя та навчальної діяльності учнів з використанням ІТ вчитель організовує взаємодію з учнями, тобто педагогічна діяльність вступає у свою наступну фазу — особистісно-діяльну. Її особливість в умовах навчання іноземних мов з використанням ІТ полягає в тому, що взаємодії типу “учень-вчитель”, “учень-учень”, “учень-навчальна інформація” опосередковані комп'ютером.

Своєрідність *особистісно-діяльного* блоку педагогічної взаємодії (вчитель-учень) в умовах комп'ютеризованого навчання можна визначити, розглянувши структуру її складових: діяльності вчителя, діяльності учня та змістовно-процесуальної складової, яка опосередковує ці діяльності. Зміст особистісно-діяльного блоку відображений у рис 2.

Так, першим компонентом діяльності вчителя є постановка перед учнями мети майбутньої навчальної діяльності. Відповідно, діяльність учнів спрямована на усвідомлення поставленої вчителем мети. Наступним кроком є створення в учнів позитивної мотивації навчання (другий компонент діяльності вчителя). Застосування ІТ в якості демонстрації чи моделювання певних комунікативних процесів та явищ дає можливість вчителю підвищити в учнів інтерес до вивчення навчального матеріалу.

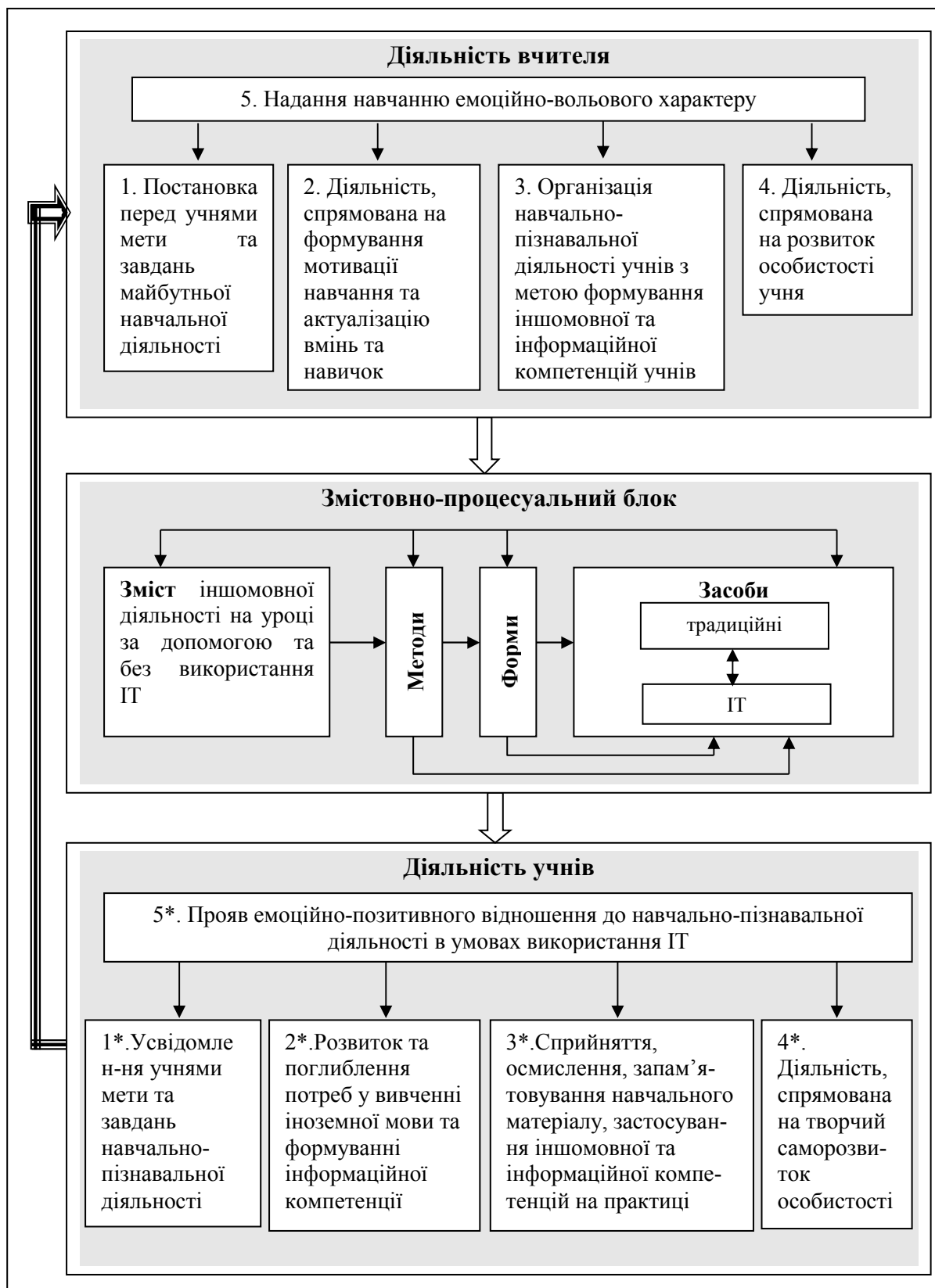

Рис. 2. Особистісно-діяльнісний блок професійної діяльності вчителя іноземних мов з використанням ІТ.

Третім компонентом особистісно-діялісного блоку є організація навчально-пізнавальної діяльності учнів з метою формування в них іншомовної компетенції та

удосконалення інформаційної компетенції (у навчанні іноземної мови на початковому та середньому етапах перед вчителем стоїть завдання сформувати інформаційну компетенцію учнів необхідного для застосування ІТ у навчанні рівня). На цьому етапі вчитель використовує свої педагогічні знання щодо особливостей застосування ІТ та використання різних прийомів навчання з метою формування вмінь аудіювання, говоріння, письма та читання, а також фонетичних, граматичних, орфографічних та лексичних навичок.

Четвертий компонент діяльності вчителя спрямований на розвиток творчого потенціалу особистості учнів. Хорошим засобом для досягнення цієї мети є ІТ зі своїм широким спектром графічних, текстових, аудіо, відео, анімаційних імітаційно-моделюючих та інших можливостей. Цілий комплекс завдань (створення навчальної бази даних, анімаційного чи відео кліпу, випуск електронної збірки поезій, газети, бюлетеня, презентації, сайту тощо) сприяє формуванню та розвитку творчого потенціалу учнів на уроках іноземної мови в позаурочній та позакласній діяльності.

Сучасні педагогічні технології виходять з того, що ефективним може бути лише те навчання, яке переходить через психічний стан суб'єкта. Тому п'ятим компонентом діяльності вчителя на даному етапі є надання процесу навчання емоційно-вольового характеру. Це передбачає створення умов для прояву учнями позитивного відношення до навчально-пізнавальної діяльності. Оскільки будь-який вплив на учня проходить через його особистість (досвід, характер, ціннісні орієнтації тощо) на рисунку 2 п'ятому компоненту відведено особливе місце. Певна емоційна атмосфера може бути створена шляхом застосування відповідних засобів ІТ та особливостями їх застосування, оскільки ІТ різняться високою інформативністю, наочністю, проблемним характером викладу матеріалу, застосуванням сформованих комунікативних умінь і навичок у реальних ситуаціях іншомовного спілкування.

Третім блоком діяльності вчителя іноземних мов є **контрольно-корективний**. Як відомо, контроль навчальної діяльності учнів та оцінювання її результатів відіграють велику регулятивну та стимулюючу роль. Предметом контролюючої діяльності вчителя є результати власної професійної педагогічної діяльності та навчальної діяльності учнів. Вчитель зіставляє педагогічну мету з результатами, аналізує ефективність системи методів, засобів та форм навчання.

Тому особливу увагу в умовах застосування ІТ доцільно приділяти аналізу результативності їх застосування на уроці: в ході оцінювання діяльності учнів, поряд із врахуванням рівня сформованості іншомовних умінь та навичок необхідно брати до уваги ступінь пізнавальної активності, творчості та самостійності учнів на уроці, вміння працювати у групі, ступінь організованості та зацікавленості учнями при роботі з комп'ютером. Оцінюючи свою діяльність, вчитель повинен звертати увагу на раціональність використання затраченого на вивчення мови за допомогою ІТ часу, оптимальність темпу уроку, чергування та зміну видів діяльності (як без, так і з використанням ІТ), доцільність та ефективність використання

педагогічних програмних засобів та електронних навчально-методичних ресурсів, методів, організаційних форм роботи, рівень зворотного зв'язку зі всіма учнями, дотримання правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних норм при роботі з комп'ютером. Комплексне оцінювання педагогічної діяльності в умовах застосування ІТ дозволяє виявити недоліки та помилки, що були допущені вчителем на попередніх етапах (планування, конструювання та здійснення).

Завершальним етапом педагогічної діяльності є корективний, що дозволяє ліквідувати виявлені недоліки. Така корективна діяльність спрямована на змістове та технічне удосконалення електронних навчально-методичних ресурсів, модернізацію комплексу засобів навчання, корекцію змісту навчального матеріалу, методики його викладання з використанням ІТ, характеру діяльності учнів. Особливості змісту та структури контрольно-корективного блоку відображені на рис. 3.

Рис. 3. Контрольно-корективний блок професійної діяльності вчителя іноземних мов з використанням ІТ.

Висновок. Визначені нами зміст і структура діяльності вчителя іноземних мов, що використовує інформаційні технології у навчанні учнів, що складається із трьох взаємопов'язаних етапів (підготовчого, особистісно-діяльнісного та корективного), дозволяють обґрунтувати змістовно-процесуальні основи підготовки вчителя іноземних мов до застосування цих технологій у професійній діяльності, що й стане предметом дослідження у наших подальших наукових працях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Благов М.Б. Формирование готовности студентов к использованию информационных технологий в педагогической деятельности: Дис... канд.пед.наук. — Саратов, 2004. — 152 с.
2. Брыксина О.Ф. Формирование профессиональной готовности студентов педагогического колледжа к реализации образования на уровне учебного предмета “Информатика”: Дис...канд. пед.наук. — Самара, 1999. — 171 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ Уклад. В.Т.Бусел. — К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. — 1440 с.
4. Диканская Н.Н. Формирование студентов педагогического факультета к использованию новых информационных технологий в профессиональной деятельности: Дис...канд. пед.наук. — Ставрополь, 2000. — 178 с.
5. Зинченко В.П. Мифы сознания и структура деятельности// Вопросы психологии. — 1991. — № 2. — С. 15–36.
6. Кравченко Л.Ю. Подготовка будущих учителей к применению компьютерных технологий в условиях личностно ориентированного обучения: Дис...канд. пед.наук. — Волгоград, 1999. — 174 с.
7. Краснянская Т.М. Формирование психологической готовности учащихся к продуктивному использованию компьютера: Дис...канд. психол.наук. — Ставрополь, 1998. — 161 с.
8. Кузьмина Н.В. Одарённость педагогов как фактор развития способностей учащихся// Проблемы способностей в советской психологии. — М., 1984. — С. 101–106.
9. Маркова А.К. Психология труда учителя. — М.: Просвещение, 1993. — 192 с.
10. Мищенко А.И. Формирование профессиональной готовности учителя к реализации целостного педагогического процесса: Дис... д-ра пед.наук. — М., 1992. — 387 с.
11. Немов Р.С. Психология: Учебник для студентов высш. учеб. заведений. В 3 кн. — Кн. 1. Общие основы психологии. — М.: Просвещение: ВЛАДОС, 1995. — 576 с.
12. Санжаева Р.Д. Психологические механизмы формирования готовности человека к деятельности: Автореф... дис. д-ра психол.наук. — Новосибирск, 1998. — 68 с.
13. Якунин В.А. Психология учебной деятельности студентов. — М.: Просвещение, 1994. — 156 с.
14. Klooserman P., Ault P.C., Harty H. School-Based Computer Education: Practices and Trends// Educational Technology, Vol.27, №4. — April 1987. — PP. 35–38.

Лілія ПЕТЛЮВАНА

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЕКОНОМІЧНОГО ВНЗ

В статті розглядаються особливості впровадження інформаційних технологій у навчальний процес економічного ВНЗ. Обґрунтовано методику викладання курсу по конфігуруванню на платформі “1С”, яка ґрунтується на використанні трьох способів викладу матеріалу — дедуктивному, індуктивному та традуктивному.

Незважаючи на насиченість ринку програмних продуктів економічного призначення, програми “1С: Підприємство” займають на ньому провідне місце. Одночасно продовжується процес масової підготовки фахівців економічного й управлінського профілю. Очевидно, що ці два напрямки не рівнобіжні і мають явну тенденцію до виникнення точок дотику. Випускати у світ фахівця (економіста-менеджера), не озброївши його знаннями в сфері сучасної системи автоматизації профільних йому процесів, щонайменше, нераціонально. Адже в іншому разі значно збільшується час його адаптації до практичної діяльності не лише за рахунок того, що йому доводиться перевіряти теорію на практиці, а й спробувати зорієнтуватись у величезній кількості запропонованих програмних продуктів [4, 71].

Проблемою використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ, аналізом інформаційної культури студентів займались такі вітчизняні та зарубіжні науковці, педагоги і методисти, як Р. Гуревич, О. Шпак, А. Нісімчук, І. Смолюк, О. Трохимов, І. Робер, С. Антонова, М. Шкиль та ін. Їхні роботи торкаються використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі при викладанні дисциплін різного профілю. Поза увагою науковців залишилась проблема використання програмних продуктів економічного призначення. У статті ми ставимо за мету висвітлити проблему використання тренінгу “Технологія ведення податкового обліку в “1С: Бухгалтерії 7.7” у навчальному процесі економічного ВНЗ.